

سال دوم

جلسه ۷۰

سال تحصیلی ۹۰ - ۹۱

یکشنبه ۹۰ / ۱۲ / ۷

سؤال چهارم:

اعتبارات عقلایی «کجا» تحقق می یابد؟

سؤال چهارم : اعتبار عقلایی، «کجا» است؟

اعتبارات عقلایی، در ذهن انسان موجود هستند
ولی این وجود ذهنی، باعث می شود که موجودات خارجی را متصف به آن ها کنیم.

یعنی آنچه واقعاً مالک و مملوک است، موجود ذهنی نیست
بلکه انسان خارجی و کتاب خارجی [مثلاً] مالک و مملوک هستند ولی وجود اعتبار در ذهن است

حضرت امام

مراد ایشان آن است که : ما در حقیقت برای وجودات خارجی، اعتبار می کنیم. و لذا آن وجودات خارجی هستند که دارای صفت اعتباری می شوند ولی این صفت در ذهن موجود است

به عبارت دیگر : اعتبار، امری ذهنی است ولی ما این امور اعتباری را همانطور که می توانیم صفت موجودات ذهنی قرار دهیم،) می توانیم آن امر اعتباری را صفت موجودات خارجی قرار دهیم

کلام ایشان دارای دو قسمت است:

الف. اعتبارات در ذهن موجود هستند

ب. اعتبارات، صفت برای موجود خارجی هستند.

قسمت اول ایشان، کامل است

درباره قسمت دوم باید گفت:

گاهی اعتبارات عقلایی، صفت برای اعتباریات عقلایی دیگر، می شوند.

اللهم الا ان يقال :

از آنجا که اعتبارات عقلایی به هدف آثار اجتماعی جعل می شوند،

در نهایت صفت برای شیء خارجی می شوند

امام در «الاستصحاب» : این اعتبارات همانند «معقولات ثانی فلسفی» هستند.

اما طبق نظر ایشان : معقولات ثانی فلسفی را دارای هیچ گونه تحقق در عالم خارج نمی دانند

طبق نظر مرحوم مطهری : معقول ثانی فلسفی در عالم خارج، نحوه ای تحقق دارند

اعتباریات موطنی جز ذهن ندارند.

و الا با هر اعتبار، که ادباء یا شعراء و یا عقلاء، پدید می آورند، باید جهان تغییر می کرد

اما تفاوت بین اعتبارات :

اعتبارات عقلایی حقیقی، به یک نفر قوام ندارند در حالیکه بقیه اعتبارات، هر کدام در ذهن یک نفر هستند و با از بین رفتن همان یک نفر آن اعتبار هم از بین می رود

یعنی اعتبارات عقلایی حقیقی، و عائشان نفس عقلاء است

و تنها با از بین رفتن همه آنها این اعتبارات از بین می روند.

و این همان مطلب است که گفتیم: اعتبارات عقلایی عمومی هستند و شخصی نیستند

گروهی از اصولیون، با این قول که «موطن اعتبارات عقلایی، ذهن عقلاء است»، مخالفت کرده اند.

این دسته از اصولیون خود به دو دسته تقسیم می شوند:

۱. گروهی می گویند اعتبارات عقلائی، در عالم خارج موجود هستند،

۲. گروه دوم می گویند، اعتبارات در جایی غیر از ذهن و عالم خارج، موجود می باشند

امور اعتباریه دارای یک نوع «تقرر و ثبات» هستند و دارای وجود خارجی می باشند.
تقرر و وجود نفس الامری که «اعتباریات» دارند، عین اعتبار است.

«حقیقة الملكية هی الواجدية و السلطنة و الاحاطة علی الشئ و هی ذات مراتب»

و بعد این مراتب را چنین بر می شمارند:

الف) بالاترین مرتبه: احاطه و واجدیت خدا بر بندگان

ب) مرتبه دوم: احاطه و واجدیت اولیاء امر بر بندگان

ج) مرتبه سوم: احاطه انسان بر اموال خودش (مثل کتاب و قلم)

د) مرتبه چهارم: مقوله جده (مثل احاطه ای که تر تقمّص و تعمّم وجود دارد)